

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ
(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності: 01Освіта/Педагогіка

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (120) (денна форма: 12 - індивідуальні; 108 - самостійна робота; заочна форма: 4 індивідуальні; 116 - самостійна робота).

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

https://drive.google.com/drive/folders/1tlomDA7S3Pnl57qiMjCgeWCv8OZgNwZZ?usp=drive_link

2. Інформація про викладача

ПІБ: Сироткіна Жанна Єрофіївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри

Кафедра: музичного та образотворчого мистецтв

Робочій e-mail: syrotkina@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: вівторок 15.00-16.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни: процес виявлення творчих здібностей та формування у здобувачів здатності свідомо керувати процесом фонації відповідно до вокально-технічних і художніх завдань, пов'язаних з мовленням або виконанням конкретного вокального твору.

Мета дисципліни: розвиток музично-естетичного інтелекту майбутніх учителів, постановка голосу та формування теоретичних знань в галузі вокальної методики, практичних навичок співу та мовлення, що дозволить їм повною мірою реалізуватися в майбутній практичній діяльності в закладах освіти.

Результати навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі *результати навчання*:

1. *Знати:*

- жанри, стилі та форми вокальної музики;
- спеціальну термінологію;
- будову голосового апарату;
- гігієну голосу та профілактику захворювань голосового апарату;
- характер звуковедення, звукоформування, штрихи, манера виконання;
- класифікацію голосів;
- вокальну та мовну орфоєпію, знати їхні відмінності.

2. *Вміти:*

- володіти інтонаційною та стилістичною виразністю співочого голосу;
- використовувати різноманітні вокальні штрихи (характер звуковедення);
- використовувати під час співу емоції, темперамент;
- виконувати вокальний твір із супроводом;
- передавати різні художні образи за допомогою різних засобів музичної виразності;
- використовувати єдино реєстровий спосіб звукоформування;
- користуватися співацьким диханням, м'якою атакою звуку, відчувати співацьку опору;
- зробити музично-теоретичний та виконавський аналіз твору;
- використовувати прийоми динамічного нюансування, розвитку рухливості голосу;
- застосовувати навички кантиленного співу;
- оволодіти артистичними навичками.

4. *Зміст дисципліни*

Тема 1. Головні положення предмету «Постановка голосу»

Ознайомлення з будовою голосового апарату. Формування правильної співацької постави. М'язові відчуття під час співу на опорі. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, устрій та розташування.

Тема 2. Формування основ співацького дихання

Ознайомлення з основними типами дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного типу дихання. Формування самоорганізації співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху. Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху у співацькому процесі.

Тема 3. Формування навичок вокального звуковедення

Характеристика основних принципів та методів вокального навчання. Формування співацьких та художньо-виконавських навичок. Формування навичок співу на легато. Кантілена як основа академічного співацького мистецтва. Удосконалення навичок співацького дихання. Набуття навичок особливостей формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоєпії академічної манери співу.

Тема 4. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату

Ознайомлення з видами атаки звуку. Формування м'якої атаки звуку. Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи). Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків. Роль мимічної мускулатури у співацькому процесі. Оволодіння навичками орфографії та орфоєпії.

Тема 5. Співацька позиція звуку

Формування відчуття опори звуку. Відпрацювання високої співацької позиції звуку. Усвідомлення ролі музичного слуху у фонаційному процесі та функцій складових вокального слуху (звуковисотний, динамічний, тембровий, ритмічний). Формування високого головного звучання та розвиток вокального слуху під час виконання вправ, вокалізів, художніх вокальних творів. Ознайомлення з вокально-тілесною схемою.

Тема 6. Фізіологічні механізми співацької опори

Вокально-тілесна схема. Формування і розвиток вокального слуху. Співацька опора. Формування поняття про співацьку опору. Складові співацької опори – опора звуку, опора дихання, опора мовлення. Продовження формування вокально-технічних навичок під час виконання вокальних творів.

Тема 7. Формування відчуття головного та грудного резонування

Усвідомлення ролі головного та грудного резонаторів як індикаторів повноцінного звучання голосу. Оволодіння технікою високого імпедансу. Відпрацювання відчуття резонансу у процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, народних пісень та інших вокальних творів.

Тема 8. Об'єднана опора співацького звуку. Дихання. Висока позиція звучання

Удосконалення роботи над високою позицією звучання. Засвоєння поняття об'єднана опора співацького звуку та дихання. Удосконалення звучання голосних протягом усього діапазону. Розвиток співацького діапазону.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на індивідуальних заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав був відсутній на індивідуальному занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за роботу на індивідуальних заняттях та виконання самостійної роботи, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю: модульна контрольна робота у формі контрольного прослуховування

Форма підсумкового контролю: залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Здобувач добре вміє реалізувати свої творчі можливості, збагачено звучить голос в головних та грудному регістрах, згладжені перехідні ноти, володіє кантиленою, добре володіє професійним

	співочим диханням, але ще потрібно знайти свій артистичний образ, неповторні риси індивідуальності. Здобувач багато працював над пошуком індивідуальної манери виконання, яскравої динаміки розвитку драматургії виконуваного твору, емоційної творчої самореалізації. Голос звучить професійно якісно в розширеному діапазоні, рівно і яскраво темброво забарвлений, але ще не вистачає теплоти, душевної ширості, багатства інтонації, сценічної виразності пластики та руху. Здобувач впевнено, в повній мірі, з майстерністю розкриває всю глибину авторського задуму твору, яскраво реалізуючи свій артистичний та енергетичний потенціал. Досконало володіє всіма можливостями свого голосу, заворожуючи слухача барвами тембру, багатством інтонацій, щирістю, своєрідною манерою співу. Вміє володіти слухацькою увагою.
4 бали	Здобувач добре володіє рівністю звучання (регістрами) голосу, розуміє стиль, жанровість пісень, емоційно відчуває характер літературного образу пісні, але ще є недоліки: форсований звук, гнусавість, горлові відтінки, недоліки сценічного руху. Здобувач емоційно виразно розкриває задум твору творчо цікавий, володіє вокальними технічними прийомами на досить широкому діапазоні, витримує теситуру, але є недоліки: іноді сумнівна інтонація, метроритмічна нестабільність, пластична невиразність. Здобувач має добру професійну підготовку як в оволодінні вокально-музичними навиками, так і в роботі над художнім образом пісні, але ще потрібно працювати над музикальною виразністю та емоційною насиченістю акторського творчого прояву.
3 бали	Здобувач має елементарні навички в оволодінні голосовим апаратом, але не відчуває опори дихання, в'яла емоційна віддача, в'яла артикуляція та дикція. Намагається донести зміст виконуваного твору до слухача. Здобувач набуває досвіду в оволодінні резонаторами, голос звучить впевненіше, але тембрально нерівно. Не здобули розвитку акторські здібності, і це не дає змоги осмислено розкрити задум авторів пісні. Здобувач осмислено розкриває драматургію літературного тексту, але професійні вокальні навички, тобто володіння високою співочною позицією, відчуття опори звука та дихання повинні бути більшої впевненості.
2 бали	Здобувач не показав зачатків акторського мислення, має посередні вокально-музичні дані, не зумів оволодіти елементарними навичками (дихання, голосоведіння та ін.) Здобувач частково сприймає навички співу по звукоутворенню та диханню, творча думка залишається в'ялою, акторська робота невиразна. Здобувач майже не досяг успіхів.
1 бал	Здобувач не в змозі виявити акторське мислення, не оволодів вокальними навичками. Здобувач частково сприймає навички співу по звукоутворенню та диханню, творча думка залишається в'ялою, акторська робота невиразна. Здобувач майже не досяг успіхів.
0 балів	Здобувач не оволодів вокальними навичками; не виявляє навички співу по звукоутворенню та диханню; не досяг успіхів.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Формування відчуття головного та грудного резонування	5
Висока позиція звучання, об'єднана опора	5

співацького звуку і дихання. Кантиленний спів, методи вирівнювання регістрів	
Створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту	5

Формування відчуття головного та грудного резонування оцінюється за наступними критеріями: сформоване відчуття резонансу у процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, народних пісень та інших вокальних творів.

Висока позиція звучання, об'єднана опора співацького звуку і дихання. Кантиленний спів, методи вирівнювання регістрів: застосування співацького вдиху та видиху; знання устрою та розташування діафрагми.

Критеріями оцінювання створення художнього образу вокального твору та відображення його емоційного змісту є: високий рівень сформованості виконавсько-художніх умінь і навичок; сформованість уявлень про специфіку музично-образного відображення світу; наявність умінь створювати певний емоційний настрій для кращого відображення змісту музичного твору; сформованість поняття співацького еталону.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Спів вокалізу	10 балів
Спів романсу	10 балів
Гра та спів пісень шкільного репертуару	10
Усього	30 балів

Модульна контрольна робота проводиться у формі контрольного прослуховування, на якому студент виконує підготовлені впродовж семестру вокальні твори (вокаліз, романс, пісню зі шкільного репертуару), демонструючи рівень сформованості практичних навичок співу та здатності свідомо керувати процесом фонації відповідно до вокально-технічних і художніх завдань, пов'язаних з мовленням або виконанням конкретного вокального твору.

Максимальна кількість балів за один вид роботи складає 10 балів. Критеріями оцінювання є: безпомилкове виконання вокальних творів (вокаліз, романс, пісню зі шкільного репертуару), голос при виконанні характеризується звучністю, підвищеною силою (гучністю), широтою звуковисотного і динамічного діапазону, багатством тембрових барв, чіткістю вимови, не втомлюваністю.

Орієнтовний перелік хороших творів, призначених для виконання, в якості проміжного контролю:

Класичні твори

1. Білаш О. «Журавлина туга», «Ти моя вірна любов»
2. Верменич В. «Підкручу я чорії вуса»
3. Зоремба В. «Повій вітре на Україну»
4. Майборода Г. «Розвійтеся з вітром» «Запливай же роженько весела»
5. Степовий Я. «Ой, три шляхи широкії» «Розвійтеся з вітром»
6. Шопен Ф. «Бажання»
7. Шамо І. «Осіньне золото»

Народні пісні

1. «Баламути» в обр. В. Косенка
2. «Взяв би я бандуру» в обр. В. Косенка
3. «Дощик» в обр. М. Лисенка
4. «Казав мені батько» в обр. М. Лисенка
5. «Ой ти, дівчино, зарученая» в обр. А. Коціпінського
6. «Ой, на гору козак воду носить» в обр. М. Лисенка

Вокально-педагогічний репертуар для дітей середнього шкільного віку

Українські народні пісні: «Вийшли в поле косарі» в обр. М. Вериківського
«Котику сіренький» в обр. М. Вериківського
«Прилетіла перепілонька» в обр. Л. Ревуцького

«Зайчику, зайчику» в обр. Я. Степового
«Журавель» в обр. А. Коломійця
«Корольок» в обр. А. Коломійця
Українські веснянки: «Женчичок-бренчичок»
«Прийшла весна»
«Вийди, вийди Іванку»
Українські щедрівки та колядки: «Павочка ходить»
«Щедрівочка щедрувала»

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка складається з суми балів за поточне оцінювання (середньозважений бал оцінок за роботу на індивідуальних заняттях та виконання самостійної роботи, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7) та проміжного контролю (за результатами виконання модульної контрольної роботи 0,3). Максимальна кількість балів за проміжний контроль – 70, мінімальна – 35. Максимальна кількість балів за проміжний контроль – 30 балів, мінімальна – 16.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Антонюк А. Постановка голосу / А. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000.
2. Ведмедеря М. Немає України без калини. Пісні для дітей – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001.
3. Гавриленко Л.М. Методика навчання співу.
URI: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/340/1/ГАВРИЛЕНКО.pdf>
4. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ, 2010.
5. Житкевич А. Пісенний зорепад. Пісні для дітей та молоді – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002.
6. Єгоричева М. Твори для розвитку вокальної техніки – Київ: Музична Україна. К.: Музична Україна, 1980. – 117 с.
7. Майборода Г. Вибрані пісні – Київ: Музична Україна, 1976.
8. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – К.: Музична Україна, 1965.
9. Сироткіна Ж.Є. Розвиток музичних здібностей дітей в процесі вокально-інтонаційної діяльності. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. №3 (66), вересень 2019 р.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdup_2019_3_36
10. Старовинні популярні побутові романси та пісні для середнього та низького голосу, упорядник Л.Ржецька – Київ: Музична Україна, 1980.
11. Юцевич Ю. Музика / Ю. Юцевич // Словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003.
12. Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Юцевич. – К., 1998.

Затверджено на засіданні кафедри музичного та образотворчого мистецтв
від 06 лютого 2024 р., протокол № 7